

Användning av beteckningar som hänvisar till finskhet på alkoholdryckens förpackningar

16.2.2005 Dnro 73/43/2005

Då den förnyade förordningen beträffande påskriften på livsmedelsförpackningar trädde i kraft 1.1.2005, uppdaterade Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) sina instruktioner angående förpackningspåskrift av alkoholdrycker. Denna instruktion upphäver motsvarande instruktion som gavs av Produkttillsynscentralen 19.3.2004 (Dnro 31/43/2004).

Syftet med denna instruktion är att förtydliga fordran beträffande påskriften om alkoholdryckens ursprungsland. Förutom ursprungspåskriften tillämpas allmänna obligatoriska påskrifter på förpackningar samt vissa produktgruppspecifika nationella och samfundsförordningar, som samtliga bör beaktas vid upprättandet av förpackningspåskriften.

Förordningar om alkoholdryckens påskrifter

Om alkoholdryckens påskrift stadgas i förordningen om förpackningspåskrifter för livsmedel, såframt de inte stadgas om i annan lagstiftning (Handels- och industriministeriets förordning om förpackningspåskrifter för livsmedel 1084/2004). Obligatoriska förpackningspåskrifter för livsmedel inkluderar bl.a. ursprungsland eller –region ifall avsaknaden av detta kan vilseleda köparen (6 §, punkt 7).

Enligt andra momentet i alkohollagen (1143/1994) 33 § är annonsering och annan försäljningsfrämjande verksamhet av svaga alkoholdrycker förbjuden bl.a. om den innehåller felaktig information om alkohol, alkoholbruk, alkoholpåverkan eller andra egenskaper (punkt 7).

Tillverkaren av alkoholdrycken är ansvarig för kvaliteten och sammansättningen av de alkoholdrycker som utges för konsumtion samt för att produkten, dess förpackningspåskrift och övrig presentation motsvarar tillämpliga stadganden och föreskrifter (alkohollag 43 §, 1. mom.). Produkttillsynscentralen skall bl.a. försäkra att tillverkarens ansvar förverkligas. Vid behov kan Valvira förbjuda utgivning av alkoholdrycken på marknaden eller genomföra tvångsindragning av alkoholdrycken från marknaden utan ersättning, ifall produktens presentation inte motsvarar tillämpliga stadganden och bestämmelser (alkohollag 43 § 2. mom. och 49 § 2. mom.).

Motiveringar

Konsumenten formar en uppfattning om produkten och väljer mellan olika produkter på basis av förpackningspåskrifter. Dylika påskrifter ger information om bl.a. produktens kvalitet, alkoholhalt och tillverkningsmetod. På så sätt skyddar förpackningspåskrifterna konsumenten både hälsomässigt och ekonomiskt.

Förpackningspåskrifter kan indelas i allmänna och särskilda påskrifter. Allmänna påskrifter skall finnas för alla livsmedel om ej annorlunda är stadgat eller bestämt. Allmänna påskrifter bör inkludera produktens ursprungsland ifall ett utelämnande kan vilseleda konsumenten.

Ursprungslandet för livsmedel anses vara landet där livsmedlet huvudsakligen har tillverkats eller producerats. Tillverkning i detta sammanhang anses inte omfatta mindre behandling/bearbetning, t.ex. flasktappning, filtrering, tilläggning av tillsatsämnen eller försvagning av alkoholdrycken, eftersom dessa åtgärder inte ändrar drycken väsentligt. Enligt Valvira omfattar tillverkning inte heller blandandet av två vätskor. Vidare anses vatten inte vara en sådan råva-

ra som kan fungera som basis för uppskattandet av produktens ursprung (t.ex. apelsinsaft blir inte finsk genom försvagning).

(Det ovan anförda påverkar inte alkohollagens 7 § anfordran om tillverkningsstillstånd för verksamheter där en annanstans tillverkad skattefri alkoholdryck bearbetas eller omtappas.)

Konsumenten associerar ofta drycken med dess tillverkningsort. Eftersom detta ändå inte alltid är fallet, kan utelämnandet av ursprungsbeteckning ge konsumenten en förvrängd bild av ursprunget. Produkttillsynscentralen anser att dryckens ursprungsland skall antecknas på etiketten korrekt och entydigt till både konsumenters och tillverkarnas nytta. Vid uppskattning av etikettanteckningarnas vilseledande karaktär eller överträdelser av bestämmelserna om reklam tas alla förpackningspåskrifter i beaktande, inklusive varunamn, varumärken, logotyper, illustrationer, texter och information om näringsidkaren ansvarig för produkten samt de associationer som alla dessa anteckningar frambringar.

Speciellt problematiska är drycker, som inte har tillverkats i Finland, men vars

- etikettillustrationer använder sig av motiv inspirerade av Finland eller finskhet
- varunamn är finskt
- marknadsföring sker under finska affärskedjors egna varumärken (s.k. private label produkter)
- etikett har anteckningar som pekar på finskhet, såsom "Pure Finnish", "Product of Finland" och "100 % Finsk"
- etikett har citat från finsk litteratur; samt
- etikett presenterar en finsk försäljare, tillverkare eller importör som näringsidkaren ansvarig för produkten.

Därutöver bör man vara speciellt uppmärksam vid planeringen av förpackningspåskrifter för alkoholdrycker, vars råvaror kan produceras i Finland (t.ex. Hordeum vulgare korn).

Syftet med reglering av ursprungsanteckningar är att förhindra vilseledandet av konsumenter, och följaktligen är anteckningar som t.ex. "Made in Europe/EU" på grund av deras opunktlighet inte tillräckliga för att identifiera dryckens ursprung.

Ifall etikettanteckningar kan ge en vilseledande uppfattning om dryckens ursprung, bör det egentliga ursprungslandet eller –regionen presenteras så tydligt att det inte finns någon risk för förväxling.

I vissa fall har ursprungsanteckningar stadgats om särskilt i dryckens egen speciallagstiftning. Om anteckningar av vinets ursprung har stadgats skilt i punkt A 2 a i bilaga VII i rådets förordning 1493/1999 och i artikel 35 i kommissionens förordning 753/2002. Närmare anvisningar om antecknandet av ursprungsland för viner ges i direktiv för viners förpackningspåskrifter 13.1.2005 (22/43/05). Titlarna som används i beskrivning av starka alkoholdrycker, t.ex. "Finsk Vodka", "Suomalainen Vodka", och "Vodka of Finland", kräver därtill att drycken i sin helhet är tillverkad och tappad i Finland. Även anteckningar "Finsk Bär-/Fruktlikör", "Suomalainen Marja-/Hedelmälikööri" och "Finnish Berry-/Fruit Liqueur" kräver att drycken i sin helhet är tillverkad och tappad i Finland (förordning om alkoholdrycker och sprit 1344/1999, 4 §).

Låt det anmärkas skilt att alkohollagens fordring om att annonsering inte får vara vilseledande gäller förutom förpackningspåskrifter också annan reklam och säljfrämjande verksamhet.

Här tar Valvira inte ställning till privata organisationers frivilliga ursprungsanteckningar (t.ex. Nyckelflaggan och Svanlogon). Vid uppskattning av eventuella grunder för beviljande av dessa märken granskas bl.a. råvarornas ursprung och betydelsen av inhemskt arbete i tillverkning (t.ex. arbetskostnader orsakade av tvättning av återvinningsflaskor).

Valvira är medveten om att det finns alkoholdrycker på den Finska marknaden vars ursprungsanteckningar kan vilseleda konsumenten. Av detta skäl anser Valvira att det är nödvändigt att utge följande instruktioner.

INSTRUKTION

Valvira uppmuntrar tillverkare och importör av alkoholdrycker

- **att inte upprepa vilseledande anteckningar om inhemskhet/finskhet på alkoholdryckens etiketter eller i annat säljfrämjande material; och**
- **att tillägga information om dryckens ursprungsland på förpackningspåskriften ifall ett utelämnande kan vilseleda konsumenten.**

Informationen om dryckens ursprung kan antecknas på etiketten till exempel med en hänvisning ”tillverkad avsk alkohol” eller ”ölens ursprungsland...” kompletterad med information om ifrågavarande land.

Ifall ursprungslandet för alkohol som använts i tillverkning varierar beroende på satsen, kan anteckningen göras till exempel med en hänvisning ”tillverkad av en blandning av ...sk och ...sk alkohol”.

Ytterligare information om förpackningspåskrifter fås från Valvira, tfn 09-7729 2450 eller e-post: alkoholi@valvira.fi